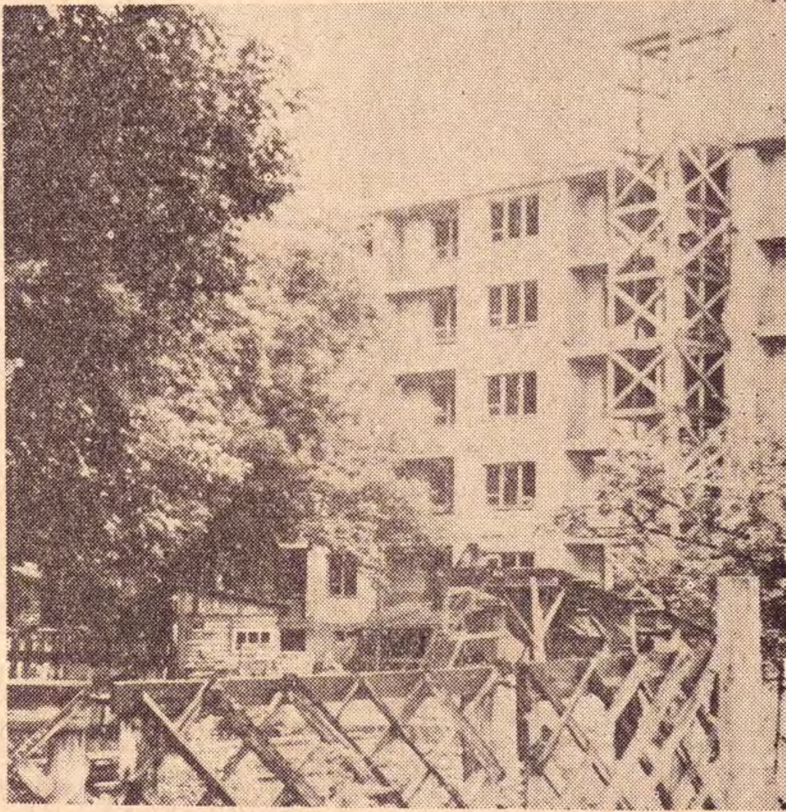
НІВА

Год выдання V
№ 30 (230)
24 ЛІПЕНЯ 1960
БЕЛАСТОК
Цана 60 гр.

ОРГАН ГАЛОЎНАГА ПРАЎЛЕННЯ БЕЛАРУСКАГА ГРАМАДСКА-КУЛЬТУРНАГА ТАВАРЫСТВА

БЕЛАСТОК 1960

16 год назад грукат стальных гусеніц абвясціў Беластоку незалежнасць. Пад магутнымі ўдарамі Савецкай Арміі гітлераўскія захопнікі вымушаны былі 27 ліпеня 1944 года назаўсёды пакінуць наш горад.

Пасляваенны перыяд гэта новая багатая старонка ў гісторыі горада. 16 год народнай улады азначала не толькі залечванне нанесеных вайной ран, але і яго сур'ёзную разбудову. З кожным годам горад не старэе, а наадварот, маладзее і прыгажэе. Дзе толькі не кінеш вокам, выраслі і растуць цэлыя кварталы новых жылых дамоў, новыя вытворчыя прадпрыемствы, школы, дзіцячыя сады, культурныя ўстановы. Сённешні Беласток, гэта ўжо не глухі горад былой Польшчы Б. Ён стаў сапраўдным сучасным горадам са звыш 100 тысячамі жыхароў. Наш горад захапляе прыезджага размахам будаўніцтва і новай архітэктурай. Зараз Беласток з'яўляецца адным з значных прамысловых і культурных цэнтраў нашай краіны.

Зрэшты, вы можаце пераканацца аб гэтым паглядзеўшы на змешчаныя побач здымкі сённешняга Беластока.

тэкст і фота П. ЧЭРНЯКЕВІЧ

Перад жнівам

У сувязі з надыходзячым жнівам мы правялі гутарку са старшынёй ГС у Гайнаўцы — Кастусём Ляшчынскім.

— Як забяспечаны крамы вашай ГС у адпаведныя прылады, патрэбныя земляробам у час жніва?

— Наогул нядрэнна. Усе нашыя вясковыя крамы, а ёсць іх 23, маюць адпаведную колькасць такіх прыладаў, як косы, бабкі, малаткі, напарсткі да косаў, бруські і г. п.

— Ці косы нашай краёвай прадукцыі карыстаюцца папулярнасцю сярод сялян?

— Дагэтуль не вельмі. Большай папулярнасцю карысталіся заграцічныя, пераважна чэхаславацкія. Але сёлеташні выпуск нашых кос не ўступае чэхаславацкім. Яны здабываюць папулярнасць. Сёлета прадалі мы ўжо гэтых кос звыш 3000 штук.

— Ці ў час жніва прадбачваецца павялічэнне надзелу другіх тавараў у вясковыя крамы?

— Так. Перш за ўсё хочам забяспечыць кожную краму адпаведнай колькасцю напіткаў такіх як «аранжада», «ліманада» і піва.

Прадбачваецца таксама давоз «аранжады» і піва непасрэдна ў поле, дзе будуць працаваць большыя скупішчы людзей.

Але гэта ўжо залежыць ад праўлення ВЗГС, ці прыдзеліць нам на час планаваны грузавік.

— Якія іншыя сельгаспрылады маюць попыт на Гайнаўшчыне?

— Найбольшы попыт маюць у нас «абсыпнікі НГО» да абворвання бульбы. Гэтыя машыны цяпер вельмі на часе. Але іх няма. На другі квартал бягучага года было прызначана нашаму ПЗГС 100 штук гэтых карысных машын. Нажаль не атрымана ніводнай. Гавораць, што нашая прамысловасць не паспявае за патрэбамі вёскі.

— Дзякуем за гутарку і да сустрэчы на дажынках.

(вб)

ЛЯСНАЯ СЯМ'Я

Калі пад'язджаеш да Райгродскага возера, ужо здалёк чуваць задорныя дзіцячыя галасы. Паміж зялёным каўром лесу, нібы агромныя грыбы, раскінуліся старанна растаўленыя палаткі. Перад палаткамі ўзорная чысціня і парадак, якія шмат добрага гавораць аб іх гаспадарах. А гэтымі гаспадарамі з'яўляюцца гарцэры Беластоцкай харугвіі, якія праводзяць тут свой летні адпачынак. Супольна з Беластоцкімі гарцэрамі праводзе лета і група савецкіх піянераў з Гро-

(Працяг на стар. 5).

Кур'ёзы

Вінаваты Лазік Ройтшванец?

«Невялікае беларускае мястэчка Гомель, родны горад героя аповесці Эрэнбурга: «Незвычайныя прыгоды Лазіка Ройтшванеца», узбагацілася апошнім часам тэлевізійным цэнтрам», — прачытаў я ў «Пшыязні» за 12 чэрвеня г. г. і прачулена ўздыхнуў. Не, не таму, што ўспомніў небараку Лазіка, якога жыццё пачалося з неасцярожнага ўздоху. І не таму, што ў малым мястэчку паўстаў тэлевізійны цэнтр. Не. Я не такі наіўны, як аўтар «тэлевізійнай» нататкі, ды і з Гомелем знаёміўся не толькі па Эрэнбургу.

— Божа мой, — думаў я, — якую магутную і трывалую сілу мае літаратура. Але як жа яна падвяла журналіста. З невялікага мястэчка, Гомель стаў абласным горадам з насельніцтвам звыш 150 тысяч, пераметніўся ў вялікі прамысловы цэнтр і даўно ўжо славіцца, не Лазікам Ройтшванецам, але, ну хоць бы такім «Гомсельмашам».

— Як жа небяспечна — думаў я — карыстацца раннімі творамі пісьменніка і паводле іх характарызаваць сучаснае жыццё. Але і за часаў незабыўнага Лазіка Гомель быў не такім ужо «мястэчкам», калі меў два тэатры, аб чым мог бы засведчыць сам Лазік Ройтшванец, калі б ціха і спакойна не памёр ён на адным з могільнікаў Тэль-Авіву. А можа гэта ён з'яўляецца віноўнікам непаразумення? Калі б ён жыў, то сваю чарговую няўдачу тлумачыў бы, думаю так:

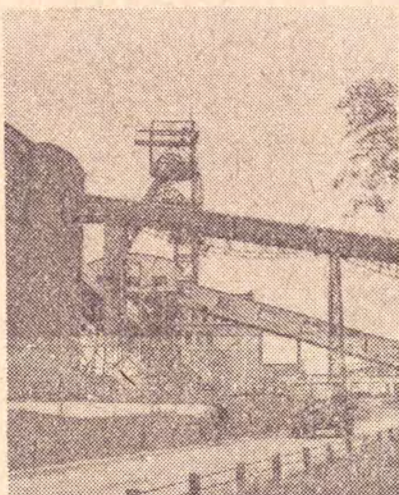
— Калі я ўжо чым правініўся, то хіба толькі тым, што жыву так доўга ў памяці людзей.

І тут, — як казаў свайго часу аўтар Лазіка, — трэба было б паставіць прыгожую кропку.

Дзеля справядлівасці адзначым яшчэ толькі, што Эрэнбург напісаў не «Незвычайныя прыгоды Лазіка Ройтшванеца», але «Бурнае жыццё Лазіка Ройтшванеца». «Незвычайнымі прыгодамі» пачынаецца іншы твор Эрэнбурга: «Незвычайныя прыгоды Хуліо Хурэніта і яго вучняў».

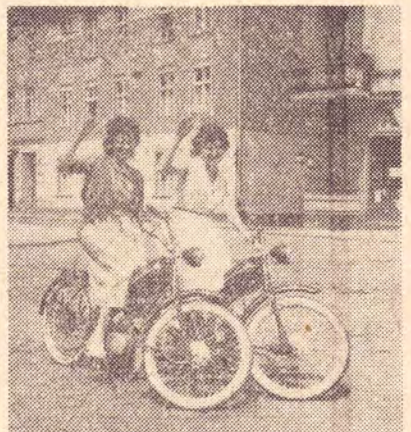
КРОПКА

Фотавітрына

У басейне медзі. Прадпрыемствы «Конрад» перапрацоўваюць у год звыш мільёна тон меднай руды. На здымку: фрагмент прадпрыемстваў. У глыбіні шахта «Конрад І».

Аб'яднаныя веласіпедныя прадпрыемствы ў Быдгашчы пачалі серыйную прадукцыю новага польскага мотавеласіпеда «Камар». «Камар» развівае хуткасць да 50 кіламетраў у гадзіну, на 100 км спальвае ад 1,7 — да 2,01 мешанкі.

Чыкага. Бронзавая фігура індзейца красуецца на вуліцы горада. Жывым індзейцам — карэннаму насельніцтву краіны — адведзена месца ў запаведніках.

Косці тарпана знойдзены ў аколіцах Сувалкаў. Паходзяць яны з IV — V стагоддзя нашай эры.

Сумны прыклад Конга

Непасрэдным повадам цяперашніх падзей у Конга былі хваляванні ў арміі. Афрыканскія салдаты патрабавалі, каб з войска былі адкліканы бельгійскія афіцэры. Паводле каланіяльных законаў негр не мог быць афіцэрам. Новы ўрад улічыў патрабаванні арміі і адклікаў са становішч бельгійскіх афіцэраў. Вярхоўным камандуючым маладой арміі Конга стаў негр, якому бельгійскія ўлады прысвоілі званне сяржанта. Гэты факт паслужыў бельгійскім імперыялістам за повад да акупацыі цэлага Конга. З Брукселі на ўвесь свет пайшлі паведамленні, што ў Конга праследуецца еўрапейцаў і што Бельгія пачуваецца да абавязку прыйсці ім з дапамогай.

На аэрадромах Конга прызямліліся самалёты з бельгійскімі парашутыстамі, якія апанавалі ўсе большыя гарады краіны.

Далейшыя падзеі ўжо агульнавядомы. Супраць імперыялістычнай акцыі белых каланізатараў выступілі прэзідэнт Конга — Касавубу і прэм'ер Лумумба. Яны запатрабавалі ад ААН прыслаць афрыканскія нейтральныя войскі і садзейнічаць, каб Бельгія неадкладна вывела свае войскі. Савет бяспекі падняў адпаведную пастанову. Але яна выконваецца толькі часткова. Не глядзячы на тое, што войскі ААН ужо прыбылі ў Конга, Бельгія не адклікала і не мае намеру адклікаць сваіх войск. Можам сцвердзіць, што з пункту гледжання міжнароднага права супраць рэспублікі Конга нанесена агрэсія. Гэта, зразумела, агрэсія асаблівая. Акупацыя Конга бельгійскім войскам мае мэту ратаваць уплывы бельгійскіх капіталістаў.

Куды больш цікавейшымі за падзеі агульнавядомыя з'яўляюцца кулісы гэтых падзей. Вось жа ў той самы час, калі бельгійскі ўрад насіўся з намерамі абмежавання палітычнай незалежнасці Конга, пачаліся захады з мэтай адарвання ад рэспублікі найбагатшай правінцыі — Катангі. У гэтых захадах бельгійскі ўрад скарыстаў з паслуг зненавіджанага праз афрыканцаў прэм'ера Радэзіі. Пяць месяцаў таму гэты ж самы прэм'ер у інтэрв'ю з карэспандэнтам Дайлі Экспрэс гаварыў: «вялікі і багаты кавалак Конга можа парваць старыя вузы і злучыцца з федэрацыяй Радэзіі». Гэты намер хоча сёння рэалізаваць пад аховай бельгійскіх штыкоў самазванчы прэм'ер Катангі. Гэта ён звярнуўся да Брукселі з просьбай, каб бельгійскія войскі ахоўвалі граніцы правінцыі. У сапраўднасці рэч ідзе аб ахоўванні бельгійскага канцэрна медзі, якога інвестыцыі дасягаюць вартасці 185 млн. фунтаў штэрлінгаў. Значныя ўклады ў гэтым канцэрне маюць таксама англічане. Тады зразумела, чаму яны, так у Савеце бяспекі як і ў Радэзіі, аказваюць бельгійцам ціхую падтрымку. Аб гаспадарчай вартасці Катангі гаворыць факт, што яна дае 2/3 нацыянальнага даходу Конга. Апрача аграмадных залежаў медзі ёсць тут: дыямэнты, золата, срэбра, уран і кабальт. Тутэйшым уранам карысталіся таксама Злучаныя Штаты, якія прымянялі яго да прадукцыі атамных бомб.

Таму трэба меркаваць, што імперыялісты зробяць усё, каб адарванне Катангі ад Конга сталася фактам. Маладая рэспубліка пазбаўлена сваіх прыродных багаццяў мела б тады весці палітыку ўступак перад імперыялістычнымі моцадаўцамі. На перашкодзе рэалізацыі гэтых планаў стаіць сусветная публічная апінія, якую выражаюць у Савеце бяспекі Савецкі Саюз і Польшча.

УЛ. ЛАЗІНСКІ

Толькі было я крыху асвоіўся з працай у сваёй секцыі, як на мяне ўзлажылі новы абавязак. Як вядома, чума — самая страшная з заразных хвароб, таму нават вопытныя людзі павінны захоўваць крайнюю асцярожнасць пры дачыненні з чумным матэрыялам. А мне якраз даручылі перасаджваць заражаных чумою пацукоў у спецыяльныя клеткі і збіраць з іх блох. Апрача гэтага, я павінен быў заражаць чумою здаровых пацукоў, а затым рэзаць іх, каб атрымаць матэрыял, неабходны для гадавання чумных бактэрый.

Нам вытлумачылі, што калі чалавека ўкусіць блыха, якая напілася крыві заражанага чумою пацука, то ён заражаецца гэтак званай бубоннай формай чумы. У слюні хворых чумою, якая распырскваецца пры пляўках і кашлі, ёсць бацылы чумы. Калі яны пры ўдыханні трапляюць у лёгкія іншага чалавека, ён захворвае лёгачнай формай чумы. Калі бацылы трапляюць на скуру, узнікае бубонная форма чумы. Калі яны трапляць у вочы, чалавек захворвае вочнай формай чумы. Захварэўшыя чумою амаль ніколі не выздараўліваюць. Мы даведаліся таксама, што пры халеры

тэмпература падскоквае да 45 градусаў, чалавек высыхае, як мумія, і памірае.

Калі мы ўявілі сабе, якая небяспека пагражае нам, у нас ад страху валасы падымаліся дыбам. Цяпер мы літаральна баяліся адкрыць рот і затрымлівалі дыханне, каб не заразіцца. Перад пачаткам працы мы праходзілі апрацоўку растворам карболавай кіслаты. Пасля працы рабілі гэтае самае. Ды і кожны раз, выходзячы з лабараторыі, мы абавязкова мыліся і праходзілі гэтую апрацоўку. Мы мелі справу з самымі рознабаковымі відамі палявых мышэй і пацукоў, якіх лавілі па ўсёй Маньчжурыі. Каб блохі не маглі пераскочыць з аднаго гаспадара на другога і ўкусіць яго, звяркоў змяшчалі ў глыбокія шкляныя карабкі, якія зачыняліся крышкамі з падвойнай драцянай сеткі. Карабкі змяшчаліся ў скрынкі, таксама абкручаныя драцяной сеткай. Перад тым, як увайсці ў прэпаратарскую, зверху бялізны, сшытай са шчыльнай белай тканіны, мы надзявалі ахоўныя камбінезоны, гумовыя пальчаткі і боты, а твар закрывалі маскай. Грызуноў у карабках забівалі хлараформай, затым выцягвалі і грэбянем вычэсвалі ў іх блох, якія падлягалі далейшаму даследванню пад мікраскопам. Мы прэпаравалі велізарную колькасць мышаў і пацукоў — насіцеляў чумы, каб узяць у іх камочкі звярнуўшайся крыві.

У адрозненне ад другіх грызуноў мышы маюць адну асаблівую якасць. Справа ў тым, што ў іх чумавыя бацылы ў вялікай колькасці збіраюцца ў сэрцы. Узяўшы кроў з сэрца ў якасці матэрыялу для пасеву, можна падрыхтаваць чыстую культуру бактэрый. Хоць гэта работа называла-

ся даследчай, на самай справе яна праводзілася толькі з мэтай атрымання хваробатворчых бактэрый. Менавіта з гэтай мэтай і заражалі пацукоў і мышаў.

Праца гэта патрабавала крайняй асцярожнасці, так як у выпадку заражэння нельга было разлічваць на выздараўленне. Падобныя выпадкі заўсёды заканчваліся смерцю.

Перасяванне жывых бактэрый на свежае асяроддзе рабілася пры дапамозе спецыяльнай плацінавай пятлі. У лабараторыі, дзе гадаваліся бактэрыі, уздоўж сцен цягнуліся паліцы з бязлікай масай прабірак з асяроддзямі, куды і засяваліся бактэрыі.

На засеяную прабірку наклейвалася этыкетка з указаннем віду бактэрый і даты пасеву і ставілася на паліцу. Праз паўтара — два дні прабіркі ўпакоўваліся ў скрынкі і на ручных тачках вывозіліся ў сховішча ў галоўным будынку.

Я расказаў аб першым этапе работы, калі бактэрыі гадавалі ў прабірках, але неўзабаве, апрача прабірак, для гэтай мэты, пачалі прымяняць спецыяльныя вялікія сасуды дыяметрам паўтара — два метры, якія называліся культыватарамі сістэмы Ісі. Гэтыя культыватары давалі магчымасць гадаваць бактэрыі ў велізарнай колькасці.

Мне сказалі, што да часу майго прыходу ў лабараторыю ўжо было атрымана каля дваццаці пяці кілаграмаў смяртэльных бактэрый чумы, халеры, тыфу, газавай гангрэны і іншых хвароб. Кожны грам гэтых бактэрый мог забіць мільёны людзей. Колькасць накопленых бактэрый лічылася астранамічнымі лікамі.

Весткі з БССР

Нарада майстроў «беларускага шоўку»

Нядаўна ў сталіцы Беларусі адбылася нарада перадавых механізатараў — ільнаводаў рэспублікі.

Сёлета на ільняных палетках спее багаты ўраджай «беларускага шоўку». Усведамляючы тое, што лён — каштоўная тэхнічная культура, якая памнажае багацці калгасаў, перадавыя ільнаводы — механізатары вырашылі ў гэтым годзе яшчэ больш прадукцыйна выкарыстоўваць наяўную ў калгасах ільнаўборачную і ільноперапрацоўчую тэхніку Яны абавязаліся давесці выпрацоўку на кожнню ільнацерабілку да 100 гектараў і на ільнакамбайн — да 80 гектараў, значна павысіць прадукцыйнасць ільнаперапрацоўчых агрэгатаў і заклікалі ўсіх ільнаводаў рэспублікі ўзяць з іх прыклад.

Без цэхаў

Савет народнай гаспадаркі Беларускага эканамічнага раёна ўвёў на 126 прадпрыемствах бесцэхавую структуру. Гэта дазволіла вызваліць з упраўленчага апарату і накіраваць на вытворчасць 250 інжынерна - тэхнічных працаўнікоў.

У хімічнай прамысловасці на дзесяці прадпрыемствах ліквідавана шматступеневую сістэму кіравання. Кіраўніцтва вытворчасцю ажыццяўляецца па прынцыпу завод—упраўленне — майстар. Так, на Бабруйскім заводзе гумова - тэхнічных вырабаў замест чатырох цэхаў і аднаго саместойнага ўчастка створана тры вытворчыя ўчасткі. Цяпер майстар участка падначален інжынеру, што дазволіла больш аператыўна вырашаць усе пытанні вытворчасці.

Будаўніцтва Полацкай ЦЭЦ

У Полацку пачалося будаўніцтва цеплаэлектрацэнтралі. Узводзіцца фундамент галоўнага корпуса, вядзецца пракладка падземных камунікацый. У адрозненне ад электрастанцый, якія раней будаваліся ў рэспубліцы, яна будзе поўнасцю ўзведзена са зборных жалезабетонных канструкцый, што дасць магчымасць значна скараціць тэрміны збудавання ЦЭЦ. Цеплаэлектрацэнтраль намячаецца ўвесці ў строй у пачатку 1962 года.

На скарочаны рабочы дзень

Каля 90 тысяч чыгуначнікаў Беларускай магістралі перайшлі на сямігадзінны рабочы дзень. Да гэтай падзеі на чыгунцы праведзена вялікая падрыхтоўчая работа. Сумешчан рад прафесій, распрацаваны і ўкаранёны новыя тэхналагічныя працэсы ў рамонце паравозаў і вагонаў, механізацыі працаёмкіх работ.

Археалагічныя знаходкі

Экспедыцыя Акадэміі навук СССР завяршыла раскопкі аднаго са старажытнейшых помнікаў — Калочынскага гарадзішча.

Раскопкі расказваюць, што тут калісьці была земляная крэпасць. Знойдзены прадметы хатняга ўжытку — гліняныя сасуды, сярпы, рыбалоўныя кручкі, жалезная пешня і іншыя прадметы.

ГОМЕЛЬ. Жыллёвыя дамы рабочых «Гомсельмаша» на Камсамольскай вуліцы.

Заняткі ў гуртку цымбалістаў у Мінскім Палацы культуры прафсаюзаў.

Фальклор Беласточчыны

Ой п'яна я, п'яна

Ой, п'яна я, п'яна,
На парозе ўпала.
Ой, падвядзі, мужу,
Бо я п'яна дужа.
Мілы падымае,
Мілае пытае:
— Дзе ж ты, міла, была,
Што мяне забыла?
— Была на рыночку,
Піла гарэлочку.
Як з родам зышлася,
То вельмі ўпілася.
Каб ты быў муж добры,
Ды ўзяў нагай доўгі,
Ды стаў жонку біці:
— Не йдзі ў корчму піці.
Ой, дома напіся
Ды не валачыся.
Ой, вазьмі кватэрку,
Зазаві радзімку.
Кватэрка малая,
Радня вялікая.
Пагаворым, сэрца,
Прынясем вядзерца.

Запісаў: **Павал Грыгарук ад Тэклі Грыгарук (маці) год 60 з Галадоў.**

З жыцця нацыянальных арганізацый

Пленум Галоўнага праўлення РКАТ

Нядаўна адбыўся Другі пленум Галоўнага праўлення Рускага культурна - асветнага таварыства. «Рускі голас», ацэньваючы працу пленума, піша: «Яго значэнне заключаецца перадусім у тым, што на ім былі дадзены ясныя і выччарпальныя адказы на шматлікія пытанні, хвалюючыя рускую грамадскасць. Былі прыняты пастановы, якія будуць садзейнічаць развіццю культурна - асветнай працы, накіраванню яе ў правільнае русла. Будуць выпраўлены памылкі, дапушчаныя ў мінулым».

Адной з гэтакіх памылак, піша далей «Рускі голас», была гаспадарчая дзейнасць Таварыства. Яна заключалася ў тым, што РКАТ вяло розныя роду даходныя прадпрыемствы, заданнем якіх было абеспячэнне фінансавай базы Таварыства. Абеспячэнне гэтае насіла выпадковы характар, прыводзіла да даўгоў і ў рэзультаце затрудняла працу ГП.

Пленум пастанавіў ліквідаваць дзейнасць гаспадарчага аддзела. Пленум таксама звярнуў увагу на недастатковую культурна - асветную дзейнасць Таварыства і з мэтай ажыўлення працы запрапанаваў ГП стварыць спецыяльную камісію, якая зоймецца распрацоўкай праграмы далейшага развіцця культурна - асветнай дзейнасці РКАТ.

Пастаноўлена актывізаваць усе аддзелы Таварыства і акружыць спецыяльнымі клопатамі дзейнасць харавых і іншых калектываў мастацкай самадзейнасці. Дапамагаць у працы правінцыянальных аддзелаў маюць спецыяльныя інструктары Галоўнага праўлення РКАТ. Пленум звярнуў увагу на неабходнасць прыбліжэння прафесіянальнага Рускага тэатру да правінцыі і на паляпшэнне працы з моладдзю.

У складзе Прэзідыум ГП РКАТ праведзены некаторыя змены. Між іншым, пленум выключыў з членаў РКАТ былога сакратара ГП, В. Пісарэвіча.

Новае прэзідыум узначальвае да гэтулешні старшыня, Георгі Сокалаў.

Каб актыўнасць чумавых бацыл не змяншалася, неабходна было хоць раз у месяц уводзіць іх у жывы арганізм. Таму адно ахоўванне бактэрый было страшэнна клапатлівай справай. Я чуў, што толькі для культывавання і аховы бактэрый патрабавалася звыш тысячы асоб.

Часта нам даводзілася затрымлівацца ў лабараторыі да глыбокай ночы. З-за сталага пераўтамлення і недасыпання галава ўвесь час была цяжкай, а позірк рабіўся непрытомным.

Такі стан быў вельмі небяспечны для нашай прафесіі. Зазяваўшыся, можна ўпусціць прабірку; а калі пры пасеве культуры ўстрасяецца рука, то можа здарыцца непапраўнае няшчасце. Нервы ў сталым напружанні. Калі ўзнікае хоць нейкая падазронасць, неабходна лішні раз вымыцца і прайсці дызінфекцыю. Усё гэта ў канцы канцоў так растрапала мае нервы, што выконваць праклятую работу стала не пад сілу. Мяне злосціў ужо адзін запах карболкі. Калі змучанне ад недасыпання і нервовае напружанне дасягалі вышыні, мне рабілася страшна, з'яўлялася жаданне памерці.

Цяпер я канчаткова пераканаўся, што мне не павязло. Я лаяў сябе за тое, што мне прыйшла думка паехаць у Манчжурыю. Але было ўжо позна шкадаваць аб гэтым.

Па начах я не мог спаць. Зноў і зноў перад вачыма ўставалі вобразы роднай краіны. Я не раз даваў сабе клятву не думаць аб ёй.

Жыўшыя са мною ў адным пакоі Марыдзіма і Кусуно сумавалі не менш ад мяне. Спачатку я нават смяяўся над Кусуно, які часта плакаў, называў яго плаксай, але цяпер я разумеў яго душэўны стан. Накрыўшыся з галавою коўдрай, я даваў волю слёзам.

Рабілася лягчэй на душы, і я засынаў.

Адзін толькі Хаманака з агульнага аддзела, здавалася, не сумаваў. Ён пазнаёміўся з адной дзяўчынай — дачкою лекара, служыўшага ў атрадзе. Да таго, відавочна, у агульным аддзеле абставіны былі не такія прыгнятаючыя, як у нас.

З часам я моцна апусціўся, вочы ў мяне ўзапаліся, пачырванелі і сталі трусліўыя, як у зайца.

«Не лепш памерці адразу? А мо', уцячы?» — так жартавалі мы часам, калі былі ўтрох — я, Саса і Хасака. Магчыма мае сябры думалі аб гэтым паважна. Але здзейсніць самагубства не хапала духу, а ўцячы было немагчыма. Таму ў канцы канцоў мы на ўсё махнулі рукою.

Восьмага чэрвеня 1945 года, у дзень чытання імператарскіх указаў, нас пастроілі на даху галоўнага корпуса. Цырымонія пачалася ў восем гадзін раніцы адначасова на ўсіх падраздзяленнях атрада. Пасля цырымоніі паклянення імператарскаму палацу і чытання імператарскіх рэскрыптаў да нас звярнуўся з прамовай начальнік першага аддзела генерал - лейтэнант медыцынскай службы Кікуці, чалавек у гадах, з белымі, як снег, валасамі і глухаватым голасам Ён быў пінчерам у атрадзе, якога цяпер баяўся ўвесь свет, і кожнае яго слова, здавалася, знаходзіла водгук у нашых сэрцах.

Мы першы раз падняліся на дах гэтага высокага будынка, з якога навокал было відна далёка - далёка. Доўгая і нудная цырымонія не выклікала ў нас ніякай цікавасці, калі не лічыць таго, што нам пашчасцілася так блізка ўбачыць генерал - лейтэнанта Кікуці.

Аднак магчымасць агледзець наваколле нашага гарадка нам была вельмі дарэчы. Таму я амаль не адрываў вачэй ад раскінуўшага перада мною віду. Да самай лініі гарызонта ляжала абшырная раўніна. Як на далоні, была перад намі тэрыторыя нашага атрада, і я, увесь час замкнуты ў чатырох сцянах лабараторыі, успрымаў гэты вобраз з такім асвяжаючым пачуццём, быццам мне ўдалося вырвацца на волю.

Я не прыкмеціў, як да мяне падыйшоў Саса. З таямнічым выглядам ён сказаў:

— Хадзем хутчэй туды, паглядзім.

Мы падыйшлі на край даху ля ўнутранага боку будынка, і я застыў на месцы, як укопаны.

Да гэтых пор, бачачы галоўны корпус толькі са знешняга боку, я быў упэўнены, што гэта звычайны чатырохбаковы будынак. Але цяпер я ўбачыў, што ён пабудаваны ў выглядзе замкнёнага чатырохвугольніка. Унутры яго знаходзіўся вузкі панадворак, які нагадваў глыбокую прорву, на дне якой прыталіся невялікая прызем'істая пабудова. Там - сям у сценах не віднеліся маленькія аконцы.

Несумненна, гэта была турма. Ні я, ні Саса доўга не маглі сказаць ні слова. Мы адчувалі сябе так, быццам убачылі нешта забароненае. Вочы нашы выказвалі здзіўленне і цікавасць, твары гарэлі: «Дык вось куды мы трапілі!»

(Працяг на стар. 4)

Аб пакрыўджаных лёсам

Коля Мазурук мае 21 год і жыве ў Катлах на Бельшчыне. Коля вельмі таленавіты хлопец. Ён малюе, займаецца разьбой. Каб вы паглядзелі, якія прыгожыя «шкатулкі» выразвае Коля з дрэва. Нават танчэйшыя слёсарскія работы выдатна выконваюць Колiны здольныя рукі. Ён направіць гадзіннік, швейную машыну, веласіпед. А аднойчы зрабіў сабе сапраўдны компас.

— Залатыя рукі — гавораць аб Колі ў вёсцы.

Коля вельмі нешчаслівы чалавек. Ён не пачуе вясной першага чароўнага шчэбету птушак. Не пачуе музыкі, песні. Не пачуе найпрыгажэйшага, найчараўнейшага ў свеце слова — сынок! дзіцятка!, якія часта вымаўляюць яго бацькі. І Коля да іх не адсні, музыкі і сама нікому не скажа нічога.

Яны ад роду глухія і нямыя. Страшнае гэта калецтва. І яно тым больш балючае, што ні Коля ні Ліда не маюць ніякай грунтоўна вывучанай прафесіі.

У хаце няма ніякіх перспектыў на забеспячэнне ім адпаведнай будучыні. У Колінага бацькі 6 гектараў зямлі. Сям'я складаецца з 9 асоб (у тым 7 дзяцей). Апрача бацькоў, найстарэйшы ў сям'і Коля. Яго наймешная сястронка Таня мае ўсяго 2 гады. Жывецца ў сям'і бедна. 3 дзяцей ходзяць у школу. Колін брат Аляксей у мінулым годзе закончыў пачатковую школу.

Коля і Ліда ў школу не хадзілі ніколі. Чаму?

— У 1948 годзе, — расказвае Коліна маці, пажылая,

Здольныя рукі ў Колі Мазурука...

клікнецца дарагімі словамі: мама, тата.

Коліна сястра, 18-гадовая Ліда таксама таленавітая дзяўчына. Яна вельмі прыгожа вяжа на дратах, тчэ і ў асаблівасці вышывае. З пад Лідзіных дробненькіх рук выходзяць такія кветкі на сценных макатках, ну проста жывыя.

Але і Ліда таксама ніколі не пачуе прыгожых слоў, песпрацаваная жанчына, — некалькі разоў прыязджалі да нас з прапановай, каб аддаць іх у спецыяльную школу. Але мы не згадзіліся. Сэрца не дазваляла пазбавіць іх бацькоўскай апекі. Яны ж і так нешчаслівыя.

Цяжка тут зразумець гэтую бацькоўскую любоў. Вельмі яна кепская. Такая «любоў» яшчэ больш акалечвае і так ужо нешчаслівых дзяцей.

— Цяпер мы гэта разумеем, — гаворыць са слязьмі ў вачах Коліна маці. — Каб былі згадзіліся тады, да гэтага часу нашыя нешчаслівыя дзеці на людзей выйшлі б.

У апошнія гады Коліны бацькі шмат куды пісалі, каб выслаць дзяцей на навуку. Але ім заўсёды адказвалі, што позна. Дзеці ўжо ўзрослыя. Нельга іх выслаць у спецыяльную школу дзе адукуюцца дзеці ў школьным узросце.

— Да працы, калі ласка, — адказвалі. — У краіне ёсць шмат прадпрыемстваў, дзе працуюць глухія.

Але бацькі, не хацелі аддаваць дзяцей да працы.

— Яшчэ напрацуюцца.

Несумненна, што не толькі Коля і Ліда апынуліся ў такой сітуацыі.

Вось таму Аб'яднанне глухіх у Польшчы дамовілася з Міністэрствам аховы здароўя і сацыяльнай апекі арганізаваць сёлета прафесіянальную адукацыю для ўзрослых непісьменных і поўнепісьменных глухіх і глуханямых. Адукацыя будзе адбывацца ў спецыяльных прафесіянальных школах у Вроцлаве, Кракаве і Пшэмыслю. Навука будзе працягвацца 4 гады. Першы год вучні навучацца чытаць і пісаць (агульная адукацыя), а наступныя 3 гады будуць вывучаць прафесіі, якая ім падабаецца і ў якой выказваюць найбольшыя здольнасці. Пасля заканчэння школы ўсе яны атрымаюць адпаведную працу. Перад кандыдатамі на гэтыя школы ставяцца наступныя вымаганні: кандыдат абавязаны быць здаровы псіхічна, мець не больш 25 год і не менш 16 год узросту.

Заяўкі аб прыняцці да школы трэба кіраваць у прэзідыум ПРН — аддзел працы і сацыяльнай апекі (выдзял затруднення і опекі сполэчнэй) да канца ліцэня г. г.

Навука і ўтрыманне ў школах, для кандыдатаў бацькі якіх маюць цяжкія матэрыяльныя ўмовы — бясплатная. Для кандыдатаў, бацькі якіх жывуць у добрых матэрыяльных умовах, навука часткова платная. Аб гэтым вырашае прэзідыум ПРН.

Заяўкі можна таксама прысылаць у Беластоцкі аддзел Аб'яднання глухіх у Польшчы, вуліца Вашынгтона 1. тэль. 61-63. (Польскі Звёнзэк Глухых, Оддзял Воевудзкі в Бялымстоку, уль. Вашынгтона 1).

Хочацца верыць, што цяпер Коліны бацькі (ды не толькі Коліны) будуць больш разважлівымі і выкарыстаюць аказію, каб няшчасных дзяцей вывесці ў людзі, адукаваць іх на здольных спецыялістаў.

Я не магу забыць той хвіліны, як загаварыліся Коліны вочы, калі я жэстам запытаў яго, ці хоча ён вучыцца. Пасля, у беднага, аж слёзы з вачэй гарошкамі пакаціліся. Ён разумее, якое вялікае няшчасце быць непісьменным і без ніякай прафесіі, пры ўмовах калецтва. Злачынствам было б не выслаць так здольных людзей на адукацыю.

В. БАРШЧЭЎСКІ

...не менш здольная Ліда...
Фота — В. Баршчэўскі

Змарнаваны труд

Закончыўся сенакос. Сяляне перамагаючы непрыхільнае надвор'е звезлі сена і прыступілі да новых прац.

Спакою не адчуваюць толькі сяляне са Снежак у Бельскім павеце. Ёсць іх 11 гаспадароў. Прошлай зімы слухалі яны гутаркі агранома аб сельгаскультуры. Асабліва зацікавіла іх апрацоўка і догляд сенажацi, якія ў іх былі вельмі слабыя.

Вясною гэтага года паставілі тэорыю выкарыстаць у практыцы. На пачатку вырашылі супольна загаспадараваць 16 гектараў «дзікай» сенажаці. Усе патрэбныя працы, на аснове ўмовы, абавязалася выканаць Прадпрыемства водна - меліярацыйных прац у Бельску Падляшскім.

Асноўнае значэнне пры апрацоўцы сенажацi мае тэрміновасць выканання ўсіх прац, а асабліва апошняга баранавання і валавання. Гэтыя агратэхнічныя мерапрыемствы трэба выконваць зараз пасля высеву травы. І тут прадпрыемства з Бельска не дапільнавала сваіх абавязкаў. Яно прыступіла да апошніх прац з дыскавымі боранамі і валам ўжо тады, як трава ўзыйшла. Рэзультат быў такі, што маладыя, толькі пачаўшыя расці веточкі травы загінулі пад талеркамі бараны і пад валам.

Гаспадары, зацікаўленыя справай, аблічваюць затраты на больш - менш 40 працэнтаў спадзяванай ураджайнасці. Апрача таго, яны за ўсе выкананыя працы заплацілі прадпрыемству каля 10 тыс. злотых. Гэтых коштаў і страт ніхто ім не зверне. З віны прадпрыемства літаральна ўтанулі яны ў балоце. Найгорш аднак, што гэткая нядбайнасць псуе ў сялян прыхільнасць да стасавання новага ў сельскай гаспадарцы.

Вуэр

(Працяг са стар. 3).

Робячы выгляд, быццам мы нічога не заўважаем, я і Саса памалу перасоўваліся па краю даху і глядзелі ўніз. Мы прыкмеціелі, што турма з абодвух бакоў злучалася з галоўным будынкам крытымі пераходамі. Здавалася, што яна, быццам нарост, прыляпілася да яго з абодвух бакоў сваімі адросткамі.

— Ой, глядзі, там нешта ёсць! — прынізіўшы голас, крыкнуў я, штурхнуўшы Саса локцям.

Адзін з тых дзіўных людзей, якіх я прыпадкова ўбачыў, калі іх выводзілі з закрытай машыны, прагульваўся па ўнутранаму панадворку. Вязень рухаўся паволі. Ён быў закуты ў масіўныя жалезныя ланцугі.

— Вось каго трэба пашкадаваць больш, чым нас! — сказаў я.

Іншыя нашы сябры па рабоце таксама назіралі за гэтым няшчасным.

Неўзабаве прагучэў сігнал на заняткі, і мы гуськом спусціліся ўніз.

У гэты дзень мы, навічкі, былі ўсхваляваны і прыгнечаны нечаканым адкрыццём, і ламалі голаў усёмагчымымі здагадкамі. Магчыма, нас спецыяльна вывялі на дах? Магчыма, замест таго, каб умацоўваць нашу падазронасць лішняй скрытасцю, нам, прымушаным заставацца тут да самай смерці, памалу адкрывалі тое, што было зусім сакрэтным?

Але навошта ў медыцынскім атрадзе турма? Для гэтага абавязкова павінна быць нейкая вельмі важная прычына. (Працяг будзе)

25

Жыве ён у Вульцы Нурэцкай (Сямяціцкі павет). Натура не дала яму розуму, але затое абдарыла яго незвычайнай сілай. Хлапец, гавораць, як дуб — з чортам змагацца можа.

— Не магу ўжо з ім вытрымаць — кажа маці Віктара. — Калі яшчэ цвярозы, то як небудзь, але як толькі падап'е — хаця ты з хаты ўцякай. Нават на мяне кідаецца з нажом. Асабліва адзін раз, калі адмовіла я яму грошы на гарэлку, так «расхадзіўся», што каб не старшы сын, мо' ўжо не жыла б я. Памажыце, няхай забяруць яго ад мяне, няхай лечаць, — выціраючы фартушком слёзы, дабаўляе жанчына: — За што мяне так Бог пакараў? Такое няшчасце.

— Так, гэта сапраўды няшчасце. Але Віктар гэтага не разумее, ён не можа гэтага зразумець.

Вось знаходжуся я ў вясковай краме. За прылаўкам маладая прадаўшчыца.

— Ці часта Віктар купляе ў вас гарэлку? — пытаю.

— Адкуль жа! Яму ўвогуле не прадаю я гарэлкі. Ганю яго адсюль, як паршывую сабаку.

— Дзе ж тады ён упіваецца? — пытаю.

— Знаходзяцца ў вёсцы такія дурні, як і ён сам, — кажа нейкая жанчына, якая прыслухоўвалася дагэтуль нашай гутарцы, — і частуюць яго, а потым толькі бяда.

Не паспела яна яшчэ нават дакончыць сваіх слоў, калі адчыніліся дзверы і да крамы ўвайшоў сам Віктар.

Жанчына, з якой я гутарыў, зварочваецца да Віктара:

МАГУ ЗАБІЦЬ...

ПРАВА

— Чаго ты чапляешся да маіх дзяцей?

— Маўчы, ты...! — грубіянскімі словамі абкінуў Віктар жанчыну, старэйшую ад сябе амаль у два разы. — Твае дзеці я і так пабʼю, пабачыш, паб'ю, як мышэй. Няхай не лезуць да мяне на плот.

— Бачыце, які з яго д'ябал, хаця цвярозы — кажа жанчына. А то ж раз, як хтосьці яго падпаіў, то ўначы пайшоў да Рудчыка, значыць старшыні спулдзельні і ўсе вокны павыбіваў, ды яшчэ самога пакалечыў. І нічога гэтай сатане...

— Закрый моду... — закрычаў Віктар і паслаў жанчыне такі букет плюгавых слоў, што найгоршаму злачынцу вушы папухлі б ад уражання. Жанчына адвярнула галаву і замоўкла. Віктар яшчэ некалькі мінут зляваў самымі вульгарнымі словамі і ўрэшце выйшаў з крамы.

— Ці гэта праўда, што вы кажаце аб старшыні сельгаскаапэратыва? — пытаю.

— Праўда, — выясняе прадаўшчыца. — Нават міліцыя яго арыштавала, але трымалі толькі два дні.

Каб пазнаць справу больш канкрэтна пайшоў я да старшыні, Максіма Рудчыка.

— Здарылася гэта ноччу другога чэрвеня — расказвае старшыня. Я ўжо спаў. Раптам на вуліцы хтосьці пачаў крычаць: «Выходзі, ты чорная

Гаспадыні на роўні з гаспадарамі

За апошнія паўтара дзесятка гадоў у краіне шмат што змянілася. Умацавалася народная ўлада, людзі сталі жыць па-чалавечаму. А жыццё жанчыны на Дуброўшчыне ўсё заставалася такім, як калісьці.

Сітуацыя змянілася ад часу, калі ў павеце пачала дзейнічаць жаночая арганізацыя. У вёсках арганізуюцца гурткі вясковых гаспадынь. Не вельмі ахвотна ўступалі жанчыны ў гэтыя гурткі.

— Хатніх абавязкаў па самыя вушы, дык дзе ж знайсці час на працу ў арганізацыі, — часта чулася ў вёсках.

— Не для нас гэта арганізацыя, — гаварылі другія.

— У горадзе — дык іншая справа. Там жанчыны больш маюць часу.

Нягледзячы на гэта, усведамляючая праца арганізацыі не спынялася.

У гуртках вясковых гаспадынь арганізаваны практычныя курсы, даклады на розныя тэмы. Жанчыны пераконваліся, што хатнюю працу можна аблегчыць, можна ўтрымаць прыкладны парадак і жыць шмат культурней і лепш. Найбольшую папулярнасць здабылі калектывы па вырошчванню гародніны. Зараз існуе ў павеце 10 такіх калектываў. Вынікі іх працы проста надзвычайныя. Асабліва добрыя вынікі ў мінулым меў калектыў у вёсцы Няросна. Напрыклад, Марыя Галаўня ў сваім гародзе вырасціла капусту, галоўка якой важыла 8,4 кілаграма, моркву — 3,8 кілаграма, кармавыя буракі — 5,83 кілаграма (адзін). Такога ўраджаю гародніны ў Няросне яшчэ ніхто не меў дагэтуль. Зразумела, што такія вынікі атрымаліся не выпадкова.

Жанчыны арганізавалі курс крою, шыцця і гатавання. У мінулым годзе яны за грошы з супольных складчын купілі машыну да апрацоўкі ільну. У сувязі з гэтым значна павялічылі плошчу зямлі пад вырошчванне ільну. Арганізавалі таксама калектыў па гадоўлі хатняй птушкі. Добра ўтрымамыя куратнікі і рацыянальнае адкормліванне садзейнічала таму, што куры пачалі несціся ў 2 разы лепш. Сёлета ў Няросне арганізаваны калектыў хуткага адкормлівання свіней і гадоўлі цялят. Каб забяспечыць адпаведны корм, калектыў першы раз у гісторыі Няросна пачаў вырошчваць кукурузу.

Гурток вясковых гаспадынь у Няросне не выключны на Дуброўшчыне. Зараз тут вельмі паспяхова дзейнічаюць такія гурткі ў Ячне, Ясяноўцы, Ольшы, Ліпску, Новай Вёсцы, і другіх вёсках павета.

Каб пераканаць жанчын, якую ролю мае ў павелічэнні жывёлагадоўлі адпаведны корм, на Дуброўшчыне сёлета арганізаваны тры калектывы па вырошчванню кукурузы і 3 калектывы па вырошчванню кармавой капусты. Несумненна, што ў наступным годзе такіх калектываў на Дуброўшчыне будзе больш.

Важна тут яшчэ і тое, што дуброўскія жанчыны маюць прагу да кніжак. Калі позным вечарам застанеш у вясковай хаце жанчыну над такой кніжкай, як «Гадоўля свіней», «Гародніна ў гародзе і на талерцы», «Практычная кухня», «Пячэнне піражнага», дык гэта ўжо не выключны выпадак на Дуброўшчыне. Жанчыны тут разумеюць, што рост сельгасвытворчасці і наогул лепшае, радаснейшае жыццё залежыць і ад іх на роўні з мужчынамі. А калі так, дык трэба вучыцца.

В. Б.

ЛЯСНАЯ СЯМ'Я

(Працяг са стар. 1)

дзеншчыны. А трэба сказаць, што месца для адпачынку выбрана ўдала.

У нядзелю, 10 ліпеня ў гарцэрскім лагеры было надта людна. Апрача гарцэраў сюды прыбылі прадстаўнікі ўлад і бацькі, каб паглядзець на свае пацехі. У гэты менавіта дзень адбылося ўрачыстае адкрыццё лагера. Роўнай лінейкай, падцягнутымі па святочнаму, стаяць паасобныя падлагеры. Роўненькім шэрагам, плячо ў плячо з гарцэрамі стаіць і піянерская група.

Дэлегацыя піянераў з Гродна ўручае гарцэрам прывезеныя з сабой падарункі: кніжкі, альбомы і грамплацінкі.

Пачынаецца ўрачыстасць. Камендант харугвянай акцыі «Грунвальд» гарцмістр Рышард Варанецкі складае каменданту гарцэрмістру Вацлаву Якубоўскаму рапарт з гарцэрскай летняй акцыі 1960 года. Лагерны флаг плыве ўгару. Лагер адчынены. Да сабраных гарцэраў і бацькоў з сардэчнымі словамі звяртаюцца старшыня Ваяводскай рады сяброў гарцэраў Пётр Любянецкі, затым прадстаўнік Падляшскай акругі КБВ капітан Добруш уручае гарцэрам лаўрку.

Перад падцягнутымі на смірна гарцэрскімі падлагерамі праходзяць прадстаўнікі ўлад і запрошаныя госці. Пасля агляду — парад гарцэраў. Пад вечар, пырскаючы іскрамі, палыхае вогнішча. Задорны смех, музыка і песні разносяцца па наваколлі.

Парад гарцэраў адчыняюць знаменаносцы.

У ПАДЛАГЕРЫ «ГАРАДЗІШЧА».

Так называецца падлагер, дзе супольна з гарцэрамі жыве дэлегацыя савецкіх піянераў.

— Вы да каго? Рашучы тон у словах стаячай на варце гарцэркі быў аж надта пераканаўчым.

— Я да піянераў. Даведаўшыся ў чым справа, каравульная ветліва запрасіла мяне на тэрыторыю падлагера.

У палатцы людна. Чырвоныя гальштукі піянераў перамяшаліся з рознакаляровымі хустамі гарцэраў. Задорна гучыць мелодыя «Падмаскоўных вечароў», «Кукулэчкі» і іншых песень. У той жа самай песні чуваць польскія і рускія словы. Удзельнікі лагера хутка знаходзяць супольную мову.

Каля палаткі групкі гарцэраў і піянераў. Ідзе ажыўлены абмен значкамі, паштоўкамі, калекцыянерскімі манетамі. За адзін дзень сваёй пабыўкі ў лагеры піянеры паспелі ўжо перазнаёміцца з сваімі польскімі сябрамі — гарцэрамі.

— Адам... — Ян... і пасыпаліся імёны, калі я запытаў піянераў пра іх польскіх знаёмых.

Мінула ўрачыстая нядзеля.

(Працяг на стар. 7).

ЗА МНОЮ

сабака! Ты цэлую вёску згубіў. Выхадзі»! Ну, а потым пачаў ламаць штахеты і малаціць вокны.

Я з увагай прыгледзеўся старшыні. Яго вочы былі закрываўленыя, бровы і шчокі вакол вачэй спухшыя і пасінеўшыя.

— Ударыў ён вас? — запытаў я.

— Калі я выглянуў праз акно, каб пабачыць, што за разбойнік плюгавіць мой гонар і б'е шыбы, тады ён схапіў камень і шпырнуў ім у акно. Камень разбіў шыбу і разам з асколкамі шкла ўдарыў мяне проста ў вочы.

— Ну, але за што? — здзівіўся я.

— Менавіта, за што? — паўтарыў мае пытанне старшыня. — Ён жа яшчэ амаль малакасос і нададатак — няпоўнага розуму. Я асабіста ані з ім, ані з яго сям'ёю, ці сваякамі ніколі не меў ніякіх сутычак. Ён сам, па ўласнай ініцыятыве не мог бы рашыцца на гэта. Безумоўна хтосьці мусіў яго падбунтаваць. Бо бачыце, ёсць, нажаль у нашай вёсцы людзі, якія яшчэ не могуць памірыцца з гістарычнай праўдай, што былыя іх батракі не мусяць маліць у іх аб кусочак хлеба. Дабрабыт учарашніх беднякоў, як пясок, коле ім вочы. Не раз удаецца ім атуманіць сваім плюгавым шопатам і тых, якія сумленна і шчыра працуюць на свой хлеб. Не так даўно выступалі яны яшчэ адкрыта. Зараз няма ўмоў да адкрытай барацьбы, то бачыце, што робяць.

Яшчэ перад гэтым выпадкам той жа Віктар атрымаў пазыў да войска. Тады гаварылі яму: «Ты ідзеш да войска, зараз табе можна рабіць усё, што толькі захочаш. Можаш красці, падпаліць, а нават забіць — табе ніхто нічога не зробіць». Мо' гэтыя неразумныя людзі хацелі пасмяяцца з дурнога, а мо' гаварылі яму гэта зусім сур'ёзна, каб выкарыстаць вар'ята для сваіх мэт. Так ці інакш — на адно выходзіць, бо дурны Віктар ім паверыў.

— Ну, добра, але што на гэтае ўлады, міліцыя? — пытаю.

— Найбліжэйшы пастарунак міліцыі аддалены ад нас на 8 км і міліцыянты прыязджаюць да нашай вёскі вельмі рэдка, найчасцей толькі тады, калі хто - небудзь вызаве іх. А як-жа, я замельдаваў міліцыі. Прыехалі, спісалі пратакол, забралі яго і адставілі да Сямяціч. Там, мабыць, лекар прызнаў, што ён псіхічна хворы і пракурор адпусціў дадому. Гэтае толькі яго ўпэўніла, што яму ўсё можна. Ён зараз сам заяўляе. «Я магу кожнага забіць, мяне судзіць не будуць».

— Гэта ж паважная справа. Чаму яго не забяруць дзесьці на лячэнне?

— Так, я з вамі згаджаюся, — адказвае пракурор, — што справу Віктара Курыла трэба разглядзець вельмі сур'ёзна. Ён надта небяспечны для цэлай вёскі. Але вось тут у актах, ёсць асведчанне лекара, у якім выразна сказана, што Віктар Курыла, як хворы псіхічна, у час нападу на дом Максіма Рудчыка не мог уяўляць сабе злачынства свайго паступка, а ў такім выпадку, на аснове нашага права, мы не маем ніякіх магчымасцей, каб яго зняволіць.

— Ну, добра, калі не можна паставіць яго перад судом, трэба тады абавязкова адправіць яго дзесьці да пенсіяната для псіхічна хворых — гавару пракурору.

— А гэтае мы можам заўсёды зрабіць і думаем аб гэтым — сцвердзіў пракурор.

Прайшло паўтара месяца. Мне ізноў прышлося пабываць у Вульцы Нурэцкай. Аказваецца, што дурны Віктар (як называюць яго ў вёсцы) надалей там знаходзіцца. Праўда, якісьці следчыя прыязджалі два разы з Сямяціч, але мабыць толькі, каб дапоўніць чыстай фармальнасці. Ці ж бы звар'яванага чалавека бралі яны толькі за нармальнага злачынца, а не бачылі ў ім сляпой прылады ў руках класавых ворагаў?

Спраза тады астаецца адкрытай. Дурнога Віктара за паўлітра гарэлкі можна купіць да ўсякага злачынства. Калі хто захоча, ён можа яму забіць чалавека і на дадатак сказаць: «Так, я забіў, бо права за мною, мяне судзіць не будуць». Страшная праўда! Ці ж бы органы пакліканы да аховы грамадскага спакою яшчэ на гэта чакалі?

Думаю, што адказ на гэтае пытанне павінна даць пракуратура ў Сямяцічах.

ЯКІМ КОРШУН

Новы праект змянення клімату Зямлі

Кальцо вакол зямлі

Ніхто цяпер не сумняваецца ў тым, што за вясной надыходзіць лета, за восенню — зіма. Аднак вывучэнне глыбокага мінулага Зямлі паказвае, што мільёны гадоў назад наша планета жыла зусім інакш. На ёй заўсёды панавала лета. Нават арктычныя моры былі цёплымі, і на іх берагах была буйная расліннасць, ад якой засталіся толькі залежы каменнага вугалю.

Затым настала пахаладненне. Яно адбылося, як сцвярджаюць некаторыя вучоныя, з-за змен у выпраменьванні Сонца. Сонечная энергія ў велізарнай колькасці праходзіць міма Зямлі, рассейваючыся ў прасторы. Як сабраць гэтую энергію і накіраваць на Зямлю?

Праект, аб якім скажам, закладае стварэнне вакол Зямлі кальца, падобнага, напрыклад, да кальцаў Сатурна. Прыгодным матэрыялам для гэтага былі б непразрыстыя белыя часцінкі. Апынуўшыся на шляху сонечных праменняў, такія часцінкі рассеюць іх ва ўсе бакі і частку пашлюць людзям.

Энергія цеплавога патоку будзе велізарнай. Як паказваюць разлікі, кожная тона часцінак дыяметрам у 0,3 мікрона і з удзельнай вагой, роўнай адзінцы, возьме ад Сонца больш, чым дае буйная электрастанцыя свету. Кальцо, якое мае ў шырыню 500 кіламетраў і знаходзіцца ад паверхні Зямлі на 1 000 — 1 500 кіламетраў, здольна накіраваць на яе паток цеплыні магутнасцю ў 1 300 мільярдаў кілават!

Частку энергіі атмасфера і паверхня Зямлі накіруюць у сусветную прастору. Але і цеплыні, якая застанецца, дастаткова, каб карэнным чынам змяніць клімат планеты. Ён выраўняецца і, напэўна, будзе нагадваць вясенне - летні час у сярэдніх шырынях.

Пасланая кальцом энергія акажа ўплыў галоўным чынам на палярныя вобласці зямнога шара — Арктыку і Антарктыку. У экватарыяльных раёнах таксама пацяплее, але не ў выніку прамога ўздзеяння выпраменьвання, а ў выніку змянення клімату высокіх шырыняў.

Кальцо дасць не толькі цеплыню, але і святло. На планеце практычна знікне ноч.

Зразумела, ніхто не возьмецца за стварэнне такога кальца, не вывучыўшы папярэдне становучыя і адмоўныя бакі яго ўплыву на ўсе формы жыцця. Тут узнікаюць два галоўныя пытанні.

— Ці не адаб'ецца згубна вечны дзень на жывёлінах і раслінах?

— Ці не выкліча раставанне ільдоў затаплення вялікіх участкаў сушы?

На мой погляд, адказ павінен быць наступны.

Сапраўды, жыццё прыстасавана да існуючага парадку. Але не варта забываць і аб тым, што прыстасавальнасць да новых умоў арганізмы захоўваюць заўсёды. Пераносяць жа людзі і жывёла зусім безбалесна паўгадавы дзень Заполяр'я. Цікавыя доследы правёў Аграфізічны навукова - даследчы інстытут Акадэміі сельскагаспадарчых навук СССР. Было даказана, што фасоля, напрыклад, «прызвычайваецца» да няспыннага асвятлення за сем дзён і развіваецца пры гэтым значна лепш. Бавоўнік ва ўмовах «бясконцага дня» выспявае (ад усходаў да раскрыцця каробачак) за 80 сутак замест 110—140. Памідоры пладаносяць шэсць разоў у год.

Больш сур'ёзная праблема — раставанне паўночных ільдоў. Многім здаецца рэальнай пагроза затаплення велізарных плошчаў сушы. Але ж не выключана спроба надаць кальцу форму эліпса, аслабіўшы выпраменьванне над полюсамі. Трэба таксама ўлічваць, што пацяпленне павялічыла б вільготнасць атмасферы і снег, асабліва ў засушлівых раёнах, і што на гэта пайшла б значная частка лішкаў вады.

Нарэшце, апошняе, самае важнае пытанне. Кальцо можа быць створана толькі пры дапамозе ракетнай тэхнікі. Яго вага складзе сотні тысяч і нават мільёны тон. Спатрэбяцца дзесяткі тысяч ракет, каб вынесці гэты груз на загадзя разлічаную арбіту. Дзе ж узяць сродкі? З агульнай касы чалавецтва! І выдаткі не былі б занадта цяжкімі, калі б усе дзяржавы адмовіліся ад узбраенняў. Увесь гадавы ваенны бюджэт планеты роўны прыблізна 100 мільярдам амерыканскіх долараў. Усеагульнае адмаўленне ад зброі ўжо праз некалькі год дазволіла б наставіць у практычную плоскасць ажыццяўленне любога, самага смелага праекта змянення клімату Зямлі.

БАЛЯНЦІН ЧАРАНКОЎ

60 мінут у людскім жыцці

На працягу 1 гадзіны жыхары зямлі выпіваюць 50 мільёнаў кубкаў кавы, з'ядаюць 35 мільёнаў кг хлеба, 26 мільёнаў кг бульбы і чытаюць 60 мільёнаў газет.

Гэтыя лічбы падаў статыстычны інстытут ААН, які правёў доследы і ў галіне змен, якія праходзяць на зямным шары ў часе 1 гадзіны.

Аблічана, што кожную гадзіну родзіцца на свеце 5 500 дзяцей, а памірае 4 700 асоб. За адну гадзіну 1 000 пар жэніцца, а 100 пар разводзіцца.

Колькі громаў „падае" на зямлю?

У кожнай секундзе б'е на зямлю каля 100 громаў. Найбольш іх заўважаецца ў трапічных краінах. Рэкорд б'е востраў Ямайка, на якой 220 дзён года — гэта дні з бурамі. Падчас вельмі моцных бур б'е тут 9 000 громаў на гадзіну.

Работ — умывальнік

Уявіце сабе, што аднойчы ранічай, вырашыўшы ўмыцца, вы працягнулі рукі да крана ўмывальніка, і раптам вада з яго палілася вам на рукі сама сабою. І гэта не фантазія. Такі ўмывальнік вынайдзены ў Францыі. Унутры ракавіны гэтага ўмывальніка змяшчаецца фотаэлемент, які выдзяляе прамені святла. Рукі трапляюць у паток праменняў, дзейнічае электрамагнітны клапан, які і адкрывае кран. Для работы ўмывальніка дастаткова ўключыць клапан у электрасетку.

Жонка на раты

У Паўднёвай Афрыцы жыве негрыцянскае племя — кафры.

Цікавым з'яўляюцца адносіны паміж мужам і жонкай у гэтага племені, таму аб гэтым і скажам.

Жонак кафры купляюць і плацяць дорага. Звычайная цана нявесты — 8 галоў скаціны. Супружаскія адносіны паміж мужам і жонкай прадаўжаюцца толькі да часу, калі жанчына стане цяжарнай. З гэтага часу муж ужо не смее дакранацца да яе не толькі да нараджэння дзіцяці, але і 2 гады пасля. І толькі пасля гэтага часу жонка брые сабе галаву ў знак таго, што яна зноў становіцца жонкай. Гэты часовы палавы забарон бадай і з'яўляецца прычынай многажэнства ў кафраў. Другой прычынай хіба будзе цікавая своеасаблівасць кафрскіх жонак. Кафранская жонка не ведае, што гэта пачуццё зайздрасці. Наадварот, яна ведае, што з прыходам у хату новай жонкі, у яе будзе менш работы, бо па непісанаму закону новая жонка абавязана працаваць не толькі на свайго мужа але і на яго першую жонку. Таму часта здараецца так, што жонка нагаварвае мужа ўзяць сабе другую жонку.

Жонкі жывуць асобна і калі муж даволі багаты, ён для кожнай будуе асобную круглую хату, у якой жывуць і яе дзеці.

Кафр паважае мацярынства, але ў той жа час на жанчыну ўскладаюцца ўсе цяжкія работы. Жонка на працягу ўсяго жыцця не мае права ўваійсці ў загарадзь для кароў.

Адной з нямногіх хатніх прац, якую выконваюць мужчыны — гэта даенне кароў і коз. Гэта лічыцца прывілеем мужчын. Скаціна ўяўляе сабой нешта занадта святое для таго, каб жанчына магла да яе дакранууцца. Загарадзь для быдла замяняецца ў нейкую святую тэрыторыю, дзе адбываюцца ўсе гасціны і абрады, да якіх жанчыны не дапускаецца. Мерай багацця служыць быдла і ў другую чаргу — колькасць жонак.

У кафраў дазваляецца рабіць абмен жонкамі паміж мужамі. Пры гэтым жанчына можа наваt мець дзіця ад чужога мужа. Пры недазволенай здрадзе мужа жанчына не караецца, толькі яе каханак павінен заплаціць мужу штраф — 5 галоў быдла. Калі затым родзіцца дзіця, то ён належыць да фактычнага бацькі. Маці толькі павінна выкарміць яго грудзямі.

Кафрская жанчына ў святочных уборах

Новая хата для новай жонкі.

Як важыць без вагі

Замест вагі ў штодзённым жыцці можна карыстацца шклянкай, лыжкай, лыжачкай.

Пагледзіце табліцу.

Назва прадукта.	1 шклянка змяшчае дкг.	1 пласкя лыжка мае дкг.	1 малая лыжачка мае дкг.
цукар	21	1,5	0,5
фасоля	22		
гарох	23		
грэчаная каша	18	1	
ячменная каша	22	1	
манная каша	17	1	0,5
масла	24	1,5	0,5
пшанічная мука	13	1	
бульбяная мука	14	1	0,5
малако	25	1.5	
рыс	21	1,5	0.5
смалец	23	1,3	0.5
соль	30	1,5	

ДЛЯ ГАСПАДАРА

Жалуды і каштаны

Жалуды і каштаны — гэта заша, якая мае ў сабе многа углеводаў (якіх арганізм жывёлы патрабуе), а мала белка. Таму яны могуць замяняць часткова бульбу. Лускі іх не маюць ніякай аджыўчай вартасці, таму лепш іх вылускаць. Жалуды і каштаны маюць у сабе многа горкіх рэчываў, таму выклікаюць у жывёлы запоры і жывёла неахвотна іх есць. Таму добра адгарчыць іх. Робім гэта так: знімаем луску і мочым праз 2 — 3 сутак у вадзе, якую часта змяняем.

Жалуды і каштаны можна даваць свежыя і сушоныя. Сушыць на сонцы. Ад сухіх луска лёгка сходзіць.

1 кг жалудоў свежых з лускай замяняе $2^1/_2$ кг. бульбы.
1 кг жалудоў свежых без лускі замяняе $3^1/_4$ кг. бульбы.
1 кг жалудоў сушаных з лускай замяняе $3^3/_4$ кг. бульбы.
1 кг жалудоў сушаных без лускі замяняе $4^1/_4$ кг бульбы.
1 кг каштаноў свежых з лускамі замяняе 2 кг бульбы.
1 кг каштаноў свежых без лускі замяняе $2^1/_2$ кг бульбы.
1 кг каштаноў сушаных з лускай замяняе 3 кг. бульбы.
1 кг каштаноў сушаных без лускі замяняе 4 кг бульбы.

Жалуды і каштаны можна даваць дарослым свіням, каровам дойным у колькасці 2 кг свежых або 1 кг сушаных на адну штуку на дзень.

Для коней порцыі даваць на палову меншыя.

Жалуды і каштаны даваць жывёле пацёртым, і змешанымі з іншымі смачнейшымі пашамі.

Ліст з Кентшына

Так, іменна з Кентшына, бо тут цяпер знаходзіцца наш Беларускі калектыў песні і танца пры ГП БГКТ.

Добра, весела і карысна правесці разам два тыдні. Хоць надвор'е і не надта спрыяла нашаму адпачынку, але мы мелі магчымасць паглядзець чаруючыя мазурскія азёры, пакатацца на каяках, наведаць прыгожыя гістарычныя мясціны і нават наведалі быўшую кватэру Гітлера, якая знаходзіцца ў сямі кіламетрах ад Кентшына.

Свой адпачынак мы спалучаем з карыснай работай. Штодзённа адбываюцца рэпетыцыі хора і танцавальнага калектыву.

Замест чатырох канцэртаў, запланаваных на гэты перыяд, па просьбе грамадскіх колаў прышлося выступіць сем разоў, і ўсюды нас сустракаў цёплы прыём гледачоў.

Напрыклад, у Барцянах (Кентшынскі павет) зала не магла змясціць усіх жадаючых, і значная колькасць гледачоў слухала канцэрт да самага канца, стоячы на вуліцы. У Гіжыцку зала павятовага Дома культуры была перапоўнена, і гледачы разышліся толькі тады, калі ад'ехаў наш аўтобус.

У Кентшыне адбылося тры канцэрты, якія таксама прайшлі з вялікім поспехам, нягледзячы на няпоўны склад калектыву.

А з вузлавой чыгуначнай станцыі Коршы, дзе быў назначаны адзін канцэрт, за два дні да выступлення нас паведамілі, што білеты ўсе ўжо распроданы, а жадаючых яшчэ вельмі многа, і папрасілі даць яшчэ адзін канцэрт. Мы, зразумела, згадзіліся, і пастараліся апраўдаць надзеі гледачоў.

Наш цікавы курс-адпачынак закончыцца ўдзелам у Грунвальдскіх урачыстасцях 17 ліпеня, у нядзелю. 18 ліпеня мы вяртаемся ў Беласток.

З гарачым прывітаннем да чытачоў «Нівы»

удзельнікі калектыву.

Кентшын, 15 ліпеня 1960 года.

Вадзяная суполка „Развіццё"

3 ліпеня г. г. жыхары вёсак Баршчэва, Ціванюкі, Плянта і Гайніца, Беластоцкага павета, арганізавалі вадзяную суполку пад назвай «Развіццё». На супольным сходзе выбрана праўленне суполкі і рэвізійную камісію. Старшынёй праўлення выбран гр. Станіслаў Дамброўскі з Баршчэва.

«Развіццё» з'яўляецца дванаццатай вадзяной суполкай у Беластоцкім павеце.

У будучым годзе пачнуцца ў нас паважныя меліярацыйныя работы. У першай чарзе ўрэгулюецца раку Руднік, а затым будуць выкананы адвадняючыя равы. Гэтакім чынам асушыцца і загаспадаруецца цэлая даліна ракі Руднік аб плошчы каля двух тысяч гектараў. Нажаль, яшчэ не ўсе сяляне, якія маюць лугі ў даліне ракі Руднік, прыступілі да вадзяной суполкі.

АРКАДЗЬ САРАЧЫНСКІ
Плянта

„NIWA"

Organ ZG BTSK. Adres ZG BTSK: Białystok. ul. Warszawska 11, telefon 54-14

Redaguje Kolegium. Adres redakcji: Białystok, ul. Wesołowskiego 1, tel. centr. 37-41 red. naczelny i sekretariat 25-89.

Wydawca: Białostockie Wydawnictwo Prasowe RSW „Prasa".

Warunki prenumeraty w Polsce: miesięcznie — 2.40 zł. kwartalnie — 7.20 zł półrocznie — 14.40. zł. rocznie — 28.80 zł.

Wpłaty kierować na PKO Nr 12-6-1312 w Białymstoku dla PUPiK „Ruch". Na odwrocie należy zaznaczyć na jaki adres dokonano wpłaty i podać tytuł pisma

Prenumeratę na „Niwę" przyjmują również wszystkie urzędy pocztowe i listonosze w całym kraju. Cena prenumeraty za granicą: kwartalnie — 10.15 zł półrocznie — 20.30 zł i rocznie — 40.60 zł. Należność na prenumeratę za granicą wpłacać na konto PKO Nr 1-6-100024 PKWZ „Ruch" Warszawa

Zamówienia na „Niwę" z krajów europejskich jak i zamorskich (z wyjątkiem krajów demokracji ludowej) należy kierować pod adresem: CHZ „ARS POLONIA" Warszawa Krakowskie Przedmieście nr 7. Obowiązuje przedpłata na konto N B P Warszawa 2-6-51. Prenumerata roczna wraz z przesyłką zwykłą wynosi $ 4.16.

Nkł. 5.000 Bltk N-3

Забытая вёска

Знаходзіцца яна ў паўднёвым кутку Сакольскага павета. Называецца Нетупа. Да культурных цэнтраў адгэтуль надта далёка. Зімою нетупская моладзь, пры выдатнай дапамозе мясцовых настаўнікаў, арганізавала гурток мастацкай самадзейнасці. Былі нават падрыхтаваны дзве п'есы.

Прыйшла аднак вясна, а з ёю — гарачыя палявыя працы. На арганізаванне чагосці сваімі сіламі няма ўмоў, а час ад часу хацелася б хаця паглядзець фільм. Аднак кінаперасоўка зусім забыла пра Нетупу. Апошні раз дала яна там фільм у 1954 годзе. Ад гэтага часу нетупчане аглядаюць толькі тады кінаперасоўку, калі яна праязджае побач іх дамоў, накіроўваючыся да суседніх вёсак. Тады нетупчане цяжка ўздыхаюць гледзячы на вясковую святліцу, дзе ў зале 9x6 м, з двума выхадамі, паспяхова маглі б захапляцца вычараванымі на экране вобразамі. Нажаль, толькі маглі б, а не могуць, бо кінаперасоўка забыла аб існаванні іх вёскі.

В. Р.

ЛЯСНАЯ СЯМ'Я

(Працяг са стар. 5)

Пачынаецца нармальнае лагернае жыццё. Перад удзельнікамі лагера цікавыя і карысныя заняткі.

Пажадаем ім шмат сонечных цёплых дзён і прыемнага адпачынку.

П. ЧЭРНЯКЕВІЧ
(фота аўтара)

Выдатнікі вучобы, піянеры з Гродзеншчыны са сваімі польскімі сябрамі.

Водгук на ліст змешчаны ў «Ніве» пад загалоўкам «Дарагая Надзенька»

Не ведаю, ці атрымала калі-небудзь «Надзенька» пісьмо падобнага зместу, якое было змешчана ў 26 № «Нівы» пад загалоўкам «Дарагая Надзенька» і ці дала яна на яго адказ. Зрэшты, важна не гэта. Важна тое, што закранутая ў пісьме справа актуальна ў нашай вёсцы.

Мусім цешыцца, што сярод нашага грамадства ёсць адзінкі, якія маюць думкі, як аўтар лісту да «Надзенькі», і сумаваць, што сярод настаўнікаў сустракаюцца яшчэ падобныя «Надзенькі». Не трэба таіць, што сярод часткі маладых настаўнікаў узнікае думка, што праца ў вёсцы з'яўляецца «судовым прыгаворам». Па іх думцы, на вёсцы, акрамя нуды, нічога не знойдзеш. Ці маюць яны слушнасць? Ці сапраўды на вёсцы існуе нуда? На гэтыя пытанні вельмі добра даў адказ аўтар пісьма сцвярджаючы, што нуда паяўляецца ў тых, хто прыбыў на вёску, не таму, каб вёску выхоўваць, а каб ім вёска давала тое, што атрымоўвалі яны ў горадзе, гэта значыць, культурныя мерапрыемствы. Не падумаюць аднак яны, хто стварае ў горадзе гэтыя мерапрыемствы, дзякуючы якім мы можам захапляцца і ўпрыгожваць сабе жыццё. Калі бліжэй прыгледзімся, то напэўна сцвердзім, што гэта робяць людзі. Людзі, якія ўсёй душой аддаліся асяроддзю.

На вёсцы такімі людзьмі павінны быць настаўнікі. Ці можа быць інакш? Ці можа даць вёска настаўніку культурную разрыўку без яго асабістага пры тым удзелу? У вёсцы могуць быць культурныя разрыўкі і можа больш мілыя сэрцу настаўніка, але калі ён сам будзе іх ініцыятарам і арганізатарам. І тады настаўнік не будзе наракаць на нуду.

Праўда, трэба згадзіцца з аўтарам ліста да «Надзенькі», што не кожны настаўнік знойдзе супольнае слова з моладдзю вёскі і іх бацькамі, і такія яшчэ нярэдка сустракаюцца ў вёсцы. Цалкам інакш прадстаўляецца справа з тымі, хто не жадае, каб у вёсцы ані яны, ані іншыя не мелі нуды. Яны самі ўключаюцца ў паток жыцця вёскі, толькі не таму, каб згодна з гэтым патокам сабе плысці, але накіроўваць яго ў адпаведным напрамку. Яны цікавяцца рознымі праблемамі, якія хвалююць жыхароў вёскі, і таму яны паглыбляюць свае веды, каб пасля іх аддаць хоць часткова моладзі і старэйшаму пакаленню вёскі.

Ф. БЕРНІКОВІЧ

Кёск у Тапалянах

Рэдка ў нас можна сустрэць кёск у вёсцы. Але зразумела, што ўтрымліванне кёску — рэч каштоўная, калі нямнога людзей з яго карыстае. Аднак жа, кёскі існуюць і ў вёсках. Напрыклад, у вялікай вёсцы Тапаляны (Беластоцкі павет). Кёск існуе там ужо ад 16-га лістапада 1959 г. Змяшчаецца ў даволі людным месцы — пры аўтобуснай астаноўцы, непадалёк школы і царквы. Ён цешыцца вялікай папулярнасцю сярод наведвальнікаў. Можна тут купіць «Ніву», «Газету Беластоцкую», «Свят Млодых» і інш., а таксама савецкія часопісы і журналы, як «Огонёк», «Крокодил», «Мурзилка», «Весёлые картины». Вялікую выгоду маюць школьнікі, бо прадаўшчыца кёска — Вера Герасімюк дбае, каб вучні маглі набыць усе неабходныя для іх прылады. Дзетвару ў перадшкольным узросце прыцягваюць шматлікія забаўкі для гульняў. А бацькам жа цяжка адмовіцца ад пакупкі забавак сваім пацехам.

(мк)

ФОТАВЫСТАЎКА

У святліцы гарадскога аддзела БГКТ у Беластоку Аддзел наладзіў фотавыстаўку п. з. «Польскія заходнія землі».

Перадавы солтыс

На колькі добра выхаваныя дзеці цэняць і паважаюць свайго бацьку, так цэняць і паважаюць жыхары вёскі Коматаўцы свайго солтыса, Аляксея Папельніцкага. Яго абдарылі людзі вялікім даверам і таму менавіта А. Папельніцкі ўжо 4 гады солтысам.

Як жа не цаніць чалавека і не дарыць яго даверам, калі Аляксей Папельніцкі арганізуе і кіруе ўсім тым, што дае вялікую карысць і стварае пашану вёскі сярод іншых. Солтыс заахвоціў сваіх аднавяскоўцаў грамадскім чынам паладзіць дрэнную дарогу паміж Коматаўцамі і Баброўнікамі. Жыхары Коматаўцаў на чале з солтысам і ў супрацоўніцтве з мясцовымі настаўнікамі грамадскім чынам агарадзілі сеткай сваю школу. Таксама грамадскім чынам на супольным пасбішчы выкапана адвадняючы роў.

Солтыс Папельніцкі цешыцца таксама пашанай і даверам сярод працаўнікоў ГРН у Зубках.

(мк)

„Стонка" ў Плютычах і Дзянісках

На палях жыхароў вёсак Плютыч і Дзяніскаў з'явіўся небяспечны вораг селяніна — бульбяная «стонка». З'яўленне «стонкі» гэта яшчэ адна перасцярога для навакольных вёсак, каб звярнулі большую ўвагу на двухтыднёвыя праверкі бульбяных палеткаў.

ВІКТАР АСТРОЎСКІ.
Плютычы

Вялікі выбар беларускай літаратуры

З прыемнасцю паведамляем нашых чытачоў, што на складзе беластоцкай Кнігарні міжнароднага друку і кніжкі ёсць вялікі выбар беларускай мастацкай літаратуры. Беластачанам, а таксама ўсім, хто плануе паездку ў Беласток, раім абавязкова наведаць гэту кнігарню і абяспечыцца беларускімі кніжкамі. Тых, хто не можа быць у Беластоку, а хацеў бы набыць беларускія кніжкі, паведамляем, што кнігарня можа выслаць поштай (за залічэннем паштовым).

Адрас кнігарні: Białystok, Sienkiewicza 1. Księgarnia Międzynarodowej Książki i Prasy.

Агенцтва гумару і сатыры паведамляе

«Патрэбныя чараўніцы да дзвярэй, акон і печаў у новапабудаванай школе у Зубрах (Беластоцкі павет)...»

— Зараз, зараз, каб дзяцей пужалі ў школе?

— Не, да ачаравання працаўнікоў Ваяводскага будаўлянага тэрэновага прадпрыемства ў Беластоку, каб апошнія паклапаціліся аб правядзенні рамонту ў пабудаванай сабою школе, якая была здадзена ў карыстанне ў маі мінулага года.

І сапраўды, дзверы не зачыняюцца, з печаў дым замест на двор, дык прэцца ў залы, а звонку, на падаконніках, ржавеюць бляхі.

Здзіўленне ахоплівае чалавека, калі паглядзіш, што новая вялікая цагляная школа, а ў ёй толькі 4 урокавых залы. Больш? Больш нічога, ні гардэробнай, ні ўмывальні, ні залы на палітэхнічныя заняткі. Апошняе ж надта важнае, калі падыходзіць да палітэхнічнага навучання па-сучаснаму. Відавочна, забылі аб гэтым людзі, якія зацвярджалі план пабудовы школы. Але раім ім не забываць аб гэтым у будучыні

М. К.

У варожкі

— Хутка ты атрымаеш вялікія грошы, — кажа варожка свайму кліенту.

— Вельмі добра, адказаў той, — тады пазыч мне дзесяць тысяч злотых.

Янка Ясвіловіч
Пасынкі

Перайначыў

— Хачу табе прызнацца, што я была вельмі дурная, калі выходзіла за цябе замуж.

— Што ты кажаш? А цяпер то ўжо хіба не дурная?

— Ну, цяпер то ўжо не.

— Дык, бачыш, мая міленькая, ты павінна быць мне ўдзячная за тое, што я цябе так перайначыў...

Мікалай Лапінскі
Тынкоўшчызна

Шкада, што я не міліцыянер

Кінуў бы тады хадзіць да нашай бабулі, Параскі, каб угадала, якія мне цыфры перакрэсліць і пры дапамозе міленькага «тоталётка» мільёнчык кругленькі згарнуць да кішэні. Узяў бы лепш камандзіроўку, ды грубенькі блакнот штрафных білецікаў і паехаў бы ў Гайнаўскі павет да вёскі Гайдукоўшчына.

— Чаго? — запытаеце. — Ну, скажу вам, паслухайце.

Каб даехаць да Гайдукоўшчыны, трэба некалькі кіламетраў за Нараўкай з'ехаць з шашы Беласток — Гайнаўка на палявую дарогу і гэтай дарогай ехаць яшчэ каля трох кіламетраў.

І вось ужо бачым першыя хаты невялікай вёскі. Сэрца вясёла б'ецца: мы ў мэты! Яшчэ толькі пераехаць ручаёк. Небяспекі няма. Мост моцны, мільён чарцей што ноч можа на ім танцаваць і не разваліцца. Ну, дык што ж? На газ і далей! А вось жа — не! Каля масціка стаіць, быццам зачараваны, знак: круглая, белая дошка з чырвонай абвалочкай. Гэты знак на цэлым свеце абазначае адно: там, дзе ён стаіць, нельга далей ехаць ні возам, ні матацыклам, ні веласіпедам, ні самаходам, ні трактарам, ні іншымі сродкамі руху. На дабаўку гэткі знак стаіць з двух бакоў масціка. Значыць, ніхто не можа даехаць да вёскі, а таксама з ёй выехаць. Цікава толькі як Гайдукаўшчане ўладжваюцца са сваімі грузамі. Ці яны фуры з сенам, збожжам, або іншай бульбай на плячах пераносяць ад масціка да сваіх панадворкаў і з панадворка да масціка?

Штосьці мне здаецца, што яны гэтак не робяць, хоць знак як вол стаіць па абодвух баках масціка і прыказвае: праязджаць нельга, можна толькі прайсці пешкі!

Вось тут і прыдаўся б мне міліцэйскі мундзір. Прысеў бы я за кусцікам каля масціка і пільнаваў бы. Едзе хто веласіпедам і не павярнуўся назад ад масціка — значыць зламаў закон. Я яму тут жа штрафны білецік за дзесяць залатовак! Праехаў фурай — за 20 зл., матацыклам — 50 зл., «Варшавай» — значыць прынамсі павятовая фігура, такі можа заплаціць і 100 залатовак, каб усё жыццё памятаў і не даваў прыкладу. Замыкаў бы толькі вочы, калі б праязджаў трактар, бо я чалавек прагрэсіўны і ведаю, што сельгасмеханізацыю падтрымліваць трэба. Бачыце, як проста можна было б сабраць некалькі тысяч залатовачак за адзін дзень! Ды яшчэ астаўся б прыкладным старажам дзяржаўных парадкаў. Мо' узнагароду далі б, аванс, а то і медаль якую. І дзе ж тут «тоталётку» спаборнічаць з чымсьці такім!

Нажаль, я не міліцыянер. Астаецца тады мне толькі запрапанаваць загадчыку Аддзела камунікацыі Павятовай рады ў Гайнаўцы, каб гэткі знак паставіў перад дзвярыма свайго аддзела, а пад знакам прыбіў таблічку з надпісам: «Датычыць таго, хто паставіў гэткі знак на дарозе да Гайдукоўшчыны». На што скромна чакаю —

Якуб Асана

Самадбслугоўванне

Адказаў

— Міколка, калі памёр Калумб? — пытае вучня настаўнік.

Міколка падняўся, узрушыў плячыма і ветліва адказаў:

— Выбачайце, але я не чуў, каб ён быў хворы.

Аляксей Шаховіч
Сакі

Праўда

Жабрак прыйшоў да багатага і пачаў прасіць хлеба. У той час багаты еў пірог і кажа:

— Ідзі, дурны. Я сам хлеба не маю. Бачыш, пірагі ем.

Жабрак нічога не адказаўшы, павярнуўся і пайшоў.

Пеця Іванюк
Плёскі

Трэці спосаб

Пытае бацька малога сына:

— Што ты хочаш мець, брацікa ці сястрычку?

— Калі гэта вам, тата, не робіць розніцы, то можа быць конь на качэлях — адказаў сын.

Леанід Ляснік
Рыбалы

Не веру

— Васька, скажы праўду, у духі верыш?

— Не, але баюся.

Мікола Іванюк
Бельск

— За...ся. Нехта ідзе.

мал. Збігнеў Кюлін

МЕТАМАРФОЗА

Пачуў я гэтую гісторыю ад знаёмага. Прыехаў ён з вёскі ў горад і сустрэўся з нейкай сваёй сімпатыяй. Дамовіліся на спатканне вечарам.

Вечарам знаёмы прыапрануўся — засунуўся ў модныя туфлі з вузенькімі насамі, нацягнуў рукавічкі і ідзе, куды трэба.

Дакладна — не йдзе, а кульгае. Туфлі цiснуць — каханне заглушаюць. Дрэнна адчувае ён сябе ў гэтых туфлях.

Прышлося таксі ўзяць. Забраў дзяўчыну і паехаў у летні кінатэатр свежым паветрам падыхаць і Фернандэля паглядзець.

Сімпатыя з Фернандэля смяецца, да спутніка прыціскаецца. Адна паэзія і толькі.

Пад канец сеанса дожджык пачаў капаць. Сімпатыя гаворыць:

— Думаю дамоў ісці, не хачу на дажджы мокнуць. (Але ж як тут ісці. Грошы за білеты заплачаны і Фернандэля да канца не паглядзець).

А знаёмы:

— Ідучы дамоў, таксама прамокнем.

— Я вам даверылася, а вы мяне на дождж выстаўляеце? Ад вільгаці я чхаць пачну, — заявіла дзяўчына.

Не выпадала дамоў адстаўляць сімпатыю. Вячэрняя серанада яшчэ не пачалася. Схапіў знаёмы дзяўчыну пад руку і цягне пад дах у кандзіцерскую. Заходзяць, а там вешалка. Аплата — адзін злоты. Знаёмы хацеў пінжак зняць, але швейцар дазволіў з пінжаком не расставацца, затое запатрабаваў капялюш скінуць. Знаёмы пасароміўся залатоўку плаціць, каб дзяўчына скупым не палічыла, і заплаціў 5 злотых, ды так, каб яна бачыла.

Швейцар усміхнуўся хітра, нібы хацеў сказаць: «Пёс з табой, любі далей, хаця б у кандзіцерскай».

Села парачка за столікам. Змалацілі па порцыі марожанага з ізюмам. Кожная ізюмінка, нібы вока сімпатыі — прыемная, салодкая і прынадная. Пасля па бакалу ліманаду папрасілі.

Цягнуць ліманад праз саломінку і адчуваюць сябе як у Монтэ - Карла.

Каханне расце, як на дражджах. Пасля папрасілі па кубачку кавы.

Знаёмы глыток адпіў і ўспомніў, што грошай засталося з гулькім нос. Пайшоў да афіцыянткі і пытае колькі плаціць. Падае грошы і гаворыць:

— Не хапае трох залатовак. Можаце маю каву забраць — амаль не кранутая.

Афіцыянтка не згаджаецца.

— Пійце каву, гаворыць, а мне рахунак заплаціце

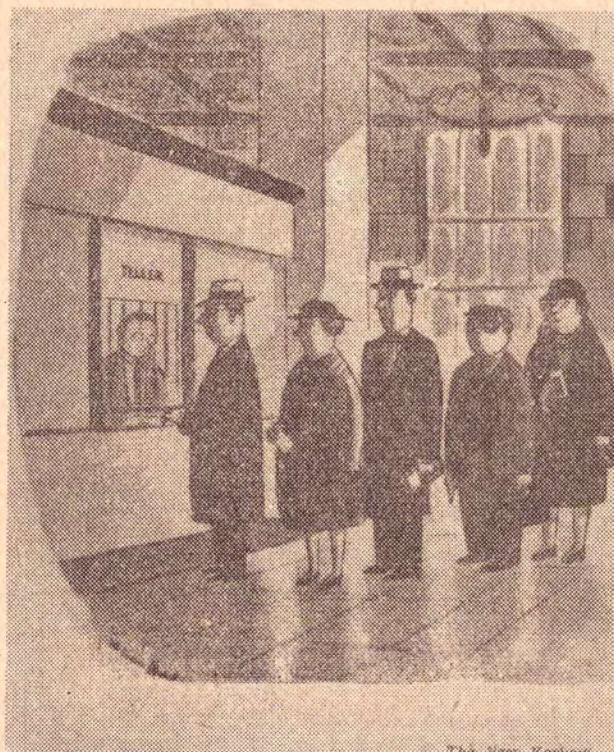
Знаёмы ў залог гадзіннік пакінуў, да століка падыйшоў і дзяўчыну пад руку да выхаду цягне. А сімпатыі ісці не хочацца: у кандзіцерскай ёй спадабалася.

Як там не было, а ўсё ж-такі дзяўчыну адвёў дамоў, а сам вяртаўся з туфлямі ў руках.

Чытачы могуць пацікавіцца, навошта я аб гэтым расказваю.

Грамадзяне! Няма нічога горшага, як рабіць з сябе не тое, чым ты сапраўды з'яўляешся.

Дзядзька Лявон

«The New Yorker»